

A hangversenynek nincs vége a szünetben...

avagy kellemes farsangi emlékek a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusokkal

A közönség soraiban ülve egy ideig azt hittem, nehéz feladat elé állított a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok 2001. február 24-i zeneakadémiai koncertje. Az utóbbi időben többször hallottam az együttest, s eddig tapasztalt kiváló hangzásuknak, gördülékeny együttműködésüknek köszönhetően nagy várakozással néztem jelen beszámoló tárgyát képező hangverseny elé. A kezdeti elbizonytalanodás után megnyugodtam, s ismét bizonyítottam láttam a régi tételt, amit a labdarúgásban úgy fejeznek ki: a mérkőzés a hármas sípszóig tart. A hangverseny első részének feledhető pillanatait ugyanis maradandó emléket nyújtó második rész követte. De ne szaladjunk annyira előre, haladjunk szép sorjában – úgy legalább a cikk elején ejthetek szót a hibákról, s a végére maradhat a dicséret.

A hangverseny első műsorszámának, Mendelssohn d-moll vonósszimfóniájának kezdő ütemeiben "Weiner-Szászék" olyan gyönyörű és puha hangzást produkáltak, amilyenre csak a legjobb együttesek képesek. Aztán a zenekar két részre szakadt: a hegedűk erőtlen pizzicatóit még valamelyest ellensúlyozták a basszus, főképp a bőgő testes, meleg pengetései, de a hegedűk sápadt fortéit és helyenként céltalan rohanását már a brácsa- és basszusszólam egységes, tagolt játéka sem tudta a helyére tenni. A második tételre aztán mindenki feladni látszott a küzdelmet, s a koncert korai mélypontjaként néhány perc céltalan unalomnak volt tanúja a jobb sorsra érdemes közönség. A jobb sors azonban még egy kicsit váratott magára. Ha a lassú tételből a belső mozgás és a hangszín hiányzott, akkor a harmadik tételben már volt mozgás – csak éppen a trióban túl gyors, rohanós, a főrészben pedig tempótlan. A díszítések és a legato-ívek egyaránt nehézkesen indultak el a hegedűszólamokban, így egy kicsit elveszett a zene kulturált cizelláltsága. A záró Finale fúgatémájának megformálása szinte minden szólamnál meglehetősen esetlegesre sikerült, s az volt az érzésem, hogy a zenekari tagok nincsenek tisztában a nagy formával, noha a kis részletek sem voltak mindig gondosan megmunkáltak. Persze Mendelssohn vonósszimfóniái csak a nevükben szimfóniák, jellegüket tekintve többségükben inkább tekinthetők zenekarral játszandó vonósnégyeseknek. Igazi kamaramuzsikusi érzék kell előadásukhoz, s ezenfelül a zenekar összes tagjának megközelítőleg egyforma hőfokon kell(ene) égnie. Az együttes a teljes hangversenyt karmester nélkül játszotta végig, ami a későbbi műsorszámokban kifejezetten jól működött, ám az egyébként kiválóan hegedülő koncertmester, Oszezsinszky Román (illetve a műsorlap tanúsága szerint újabban "angolosan" Osetchinsky Roman) – a zenekarhoz hasonlóan – nehezen lendült bele, kissé visszafogottan irányított a Mendelssohn-műben.

Annál jobban elemében volt, amikor nem egymást, hanem egy külső szólistát kellett kíséreniük a zenekari zenészeknek. A soron következő darab Schubert A-dúr rondója volt, melyben a hegedűszólót a francia-örmény Jean-Marc Vayarbedian játszotta. A fiatal párizsi hegedűs nehéz feladatra vállalkozott, melyet sajnos nem tudott maradéktalanul megoldani. Noha a zenekar magára (és szólistájára) talált, s kitűnően kísért, inspirálni nem tudta eléggé a hosszúra nyúlt franciát, aki meglehetősen gépiesen darálta Schubert művét. Az A-dúr rondó talán nem is olyan jó darab – nem tudom. Mindenesetre ritkán játsszák, s én még eddig "a nagyoktól" sem hallottam meggyőző és makulátlan felvételt. Valószínűleg rettentően kényes, főként intonációs szempontból, s bizony Vayarbedian is hamisan játszotta. Hamis hangjaitól és általában magas intonációjától eltekintve is ráillik a francia hegedűművészre a mondás, miszerint mindenki úgy zenél, ahogy kinéz. Copfba fogott hosszú haja, kicsit flegma lazasága gondtalan és gondatlan hegedülést eredményezett; nemes szerző darabját adta elő szép, erőteljes, mégis nemtelen hangon.

A hangverseny második fele egészen más képet mutatott. Haydn ritkán játszott 51-es, "Föl s alá" melléknevű szimfóniája következett. Haydn zsenialitása, leginkább talán szimfóniáiban megmutatkozó derűje és humora időről-időre megbabonáz, s állandó mosolygásra késztet. Legutóbb

ilyen kiváló Haydn tolmácsolást talán a Fischer Ádám-vezette Haydn-zenekartól hallottam, több mint egy évtizede. A mű jellegére nagyon jól ráéreztek a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok is. A hegedűk meglelték igazi énjüket, s ettől az egész együttes nyílt, mégis képlékeny és konkrét hangzással szól. A két hegedűszólam közti felelgetések egyenesen élményszámba mentek. A bátor, nyílt játéknak oka lehetett az is, hogy két kürt és két oboa társult a zenekarhoz, s nagyobb tömegben ugye mindenki jobban meri vállalni a játszanivalót, de a "bátorításban" – szemben a Mendelssohn-szimfónia kamarazenei indíttatásával – leginkább a Haydn-szimfónia szimfonikus jellege volt a döntő. A tagolt hangzáshoz hozzájárult még a csembaló összefogó ereje is – sajnos ez ritkán hallható jelenség, de ha előfordul, nagyot javít egy zenekar megszólalásán. Az oboisták jól, szép hangon fújtak, a kürtösök pedig már az első tételben kitűntek puha indításaikkal. A gyilkos második tételt (amely szinte teljes egészében a két kürt zenekari kíséretes szólója) is jól bírták, noha apró szeplők jelezték, hogy a szimfónia melléknévét adó végletesen magas és mély állások nyomot hagytak a hangképzésért felelős arc- és szájizmokban, de összességében *nagyon* impozánsan oldották meg a feladatot. A zenekar mindvégig nagy figyelemmel, rendkívül jól és plasztikusan kísérte a fúvósokat. A kürtök a Menüett – ha lehet, még a második tételénél is magasabb – állásait félelmetesen jól fújták, s a vonósok itt is és a záró, concerto grosso-szerű Rondóban is tagoltan, élvezettel és élvezetesen játszottak. A Haydn-mű elhangzása után elégedetten dőltem hátra: már nem hiába jöttem el a koncertre.

A záró blokkban ismét Vayarbedian lépett színpadra, s a zenekarhoz hasonlóan a szünetben valószínűleg ő is átment valamiféle változáson. Nagyszerűen hegedülte Csajkovszkij három darabból álló sorozatát, a Souvenir egy kedves helyről-t, mely a hangverseny fantáziánevéhez (Farsangi souvenir) szolgáltatta az apropót. A szuvenir valóban kedvesre és kellemesre sikeredett, a szólista végre színeket csalt elő a hangszeréből, tisztán és átélten, ha kellett, lazán és virtuózan játszott, a zenekar pedig nagyszerű hangképzéssel, magvas és kifejező hangon, mindenre reagálni képes figyelemmel követte Vayarbedian minden rezdülését. *Együttjáték* volt ez a javából, ami csodaszép pillanatokot eredményezett, s itt elsősorban a meghitt *közös* pianókra gondolok. Noha a ciklus részét képező slágerdarab, a Melódia néhol kicsit betanultnak tűnt, nem hatott elég improvizatívnak, a hangverseny eddigre kifejezetten jó fordulatot vett, s ezt a közönség hálásan meg is köszönte. A Valse-Scherzóban ugyan Vayarbedian inkább csak a visszatéréstől érezte igazán jól magát, a publikum még kikövetelte Paganini híres La Campanelláját, amit a francia hegedűs az első félidőre emlékeztető *hanyag* eleganciával tolmácsol. A közönség-hódító és -bódító bonviván itt már a slendriánságot is eladta, s noha hallhatóan nem érez és gondolkodik eleget a zenéről, a benne lévő öserő, úgy látszik, meggyőzte a közönséget. Mindannyiunk jutalma egy – kissé "túlromantikus" – Bevezetés és Allegro volt Kreislertől (Pugnani stílusában), az eddigiekhez hasonlóan a zenekar értő, a legnagyobb együttesekhez méltó kíséretével.

A koncert ennyi volt. Hozzátenni talán nem kell már semmit. Utolsó intelemként azért álljon itt az este tanulsága, amire már a címben is utaltam: ne menjenek haza a hangverseny szünetében! A Zeneakadémia közönsége mindenesetre maradt, s azt hiszem, nem bánták meg: kellemes farsangi emléket kaptak a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusoktól.

Ittész Tamás

(megjelent az AUDIO c. lapban 2000-ben)